

פרק ב': אקולוגיה

שיפור התפקוד האקולוגי של מרחב הנחל הוא מטרה מרכזית בפרויקטים לשיקום נחלים, וכך גם בפרויקט הלאומי לשיקום נחל ציפורי. הטיפול באיכות ובכמות של המים, כמתואר בפרק הקודם, הוא קריטי בשיקום האקולוגי, אך נדרשות לו פעולות משלימות המתוארות בפרק זה. נחל ציפורי הוא איתן ברובו – לאורך כ-26 ק"מ מעינות ציפורי עד לחיבורו עם נחל קישון. הודות לזרימה הרציפה הזו לשטחים רבים לאורך הנחל יש פוטנציאל לשמש בתי גידול לחים איכותיים. פרויקט השיקום עוסק בהיבטים רבים של שיפור התפקוד האקולוגי, ובשל היותו פרויקט הדגמה נבחנות במסגרתו גישות חדשניות לשיקום אקו-הידרולוגי. אחד המחקרים עוסק בבחינת שימוש בכלים מתקדמים להבנה טובה יותר של השפעת מעברי דרכים ומעברי מים על גאומורפולוגיה של נחלים (עמ' 38–41). אף על פי שתחום זה עומד בבסיס שיפור התפקודים הביולוגיים, בפרויקטים רבים של שיקום נחלים הוא אינו מקבל התייחסות מספקת. מתוך הסתכלות על חשיבות הקישוריות ההידרוביולוגית לאורך הנחל פותחה שיטה לקביעת סדר עדיפויות לטיפול בחסמים לאורך הנחל, על פי קריטריונים מוגדרים ועל סמך מיפוי מפורט (עמ' 42–49).

פעולות השיקום של נחל ציפורי יוצאות דופן בכך שרבות מהן נערכות לאורך ערוץ הנחל כולו. לדוגמה, נעשו פעולות רחבות-היקף של טיפול במינים פולשים, המבוססות גם הן על מיפוי והגדרה של קריטריונים לקביעת סדר עדיפויות (עמ' 35–38). ננקטו גם פעולות שיקום במקטעים שונים של הנחל, בהן ראויה לציון יצירת פשט הצפה ובית גידול לח בשטח במורד הנחל (המוכר בשם 'מרלין') ששימש בריכת דגים. בשטח זה נצפו תוצאות מעודדות של שיקום הצומח והחי בתוך שנים ספורות (עמ' 33–35). פעולות רבות נוספות של שיקום אקולוגי נעשות לאורך הנחל, אך קצרה היריעה מלספר על כולן במסגרת פרק זה.